

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทางคลินิกในการพัฒนาวิชาชีพของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลประจำการมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และไม่ใช่ผู้บริหาร สังกัดฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้นจำนวน 898 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษานี้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากพยาบาลที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลประจำการมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และไม่ใช่ผู้บริหาร ซึ่งปฏิบัติงานในงานการพยาบาลผู้ป่วยพิเศษ งานการพยาบาลผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์ งานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ งานการพยาบาลผู้ป่วยสูติศาสตร์และนรีเวช งานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์ งานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โทปิดิกส์ และงานการพยาบาลผู้ป่วยทั่วไป สังกัดฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 276 คน ซึ่งคำนวณได้จากสูตรของยามาเน่ (Yamane อ้างใน บุญธรรม กิจปริดา บริสุทธิ์, 2546) ที่มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยใช้สัดส่วนที่เท่ากัน และนำมาทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยจัดทำรหัสรายชื่อพยาบาลประจำการทั้งหมดแยกตามงานการพยาบาลต่างๆ และจับฉลากแบบไม่มีการแทนที่ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ (ภาคผนวก ค)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทางคลินิกในการพัฒนาวิชาชีพของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองประกอบด้วย คำถามปลายปิด และเติมคำสั้น ๆ ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2

ก. แบบสอบถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทางคลินิกในการพัฒนาวิชาชีพของพยาบาลประจำการ ซึ่งผู้ศึกษาได้ขออนุญาตใช้เครื่องมือของ ฮาร์ท และโรเทม (Hart & Rotem, 1995) โดยได้มีการดัดแปลง และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 49 ข้อ คือ

- 1) ด้านการสนับสนุนจากองค์กรในการการเรียนรู้ จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อความทางบวกจำนวน 9 ข้อ คือ และข้อความทางลบจำนวน 2 ข้อ
- 2) ด้านการสนับสนุนจากสังคม จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อความทางบวกจำนวน 9 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 1 ข้อ
- 3) ด้านความเป็นเอกสิทธิ์ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อความทางบวกจำนวน 4 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 3 ข้อ
- 4) ด้านความหลากหลาย จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อความทางบวกจำนวน 3 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 1 ข้อ
- 5) ด้านวิธีการนิเทศ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อความทางบวกจำนวน 4 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 3 ข้อ
- 6) ด้านมุมมองด้านวิชาชีพ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อความทางบวกจำนวน 2 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 2 ข้อ
- 7) ด้านการเปลี่ยนแปลง จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อความทางบวกจำนวน 3 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 3 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด มีข้อคำถามให้เลือกตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ (rating scale) ซึ่งแต่ละข้อมีความหมาย ดังนี้

ข้อความทางบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	สิ่งแวดล้อมนั้นตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	สิ่งแวดล้อมนั้นตรงกับความเป็นจริงเป็นส่วนใหญ่
เห็นด้วยเป็นบางส่วน	หมายถึง	สิ่งแวดล้อมนั้นตรงกับความเป็นจริงเป็นบางครั้ง
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	สิ่งแวดล้อมนั้นยังตัดสินใจไม่ได้
ไม่แน่ใจเป็นบางส่วน	หมายถึง	สิ่งแวดล้อมนั้นไม่เห็นด้วยในบางเรื่อง
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	สิ่งแวดล้อมนั้นไม่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	สิ่งแวดล้อมนั้นไม่เห็นด้วยเลย

เกณฑ์การให้คะแนน ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	7 คะแนน
เห็นด้วย	ให้	6 คะแนน
เห็นด้วยเป็นบางส่วน	ให้	5 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยเป็นบางส่วน	ให้	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1 คะแนน

ข้อความทางลบ

เกณฑ์การให้คะแนน ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2 คะแนน
เห็นด้วยเป็นบางส่วน	ให้	3 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยเป็นบางส่วน	ให้	5 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	6 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	7 คะแนน

การแปลผลคะแนนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทางคลินิกของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยรวม และรายด้าน คือ ด้านการสนับสนุนขององค์กรในด้าน การเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนจากสังคม ด้านความเป็นเอกสิทธิ์ ด้านความหลากหลาย ด้านวิธีการ

นิเทศ ด้านมุมมองในความก้าวหน้าในวิชาชีพ และด้านการเปลี่ยนแปลง มีวิธีการพิจารณาคะแนน โดยการนำคะแนนทั้งหมดในด้านนั้นมารวมกัน และแบ่งระดับคะแนนทั้งหมดเป็น 3 ช่วง โดยใช้หลักทางสถิติ ได้แก่ พิสัย (ค่าคะแนนสูงสุด-ค่าคะแนนต่ำสุด)/3 (เดิมศรี ชำนิจารกิจ, 2540) ดังนี้

สิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทางคลินิก ของพยาบาลประจำการ	รับรู้่น้อย (คะแนน)	รับรู้ปานกลาง (คะแนน)	รับรู้มาก (คะแนน)
ด้านการสนับสนุนจากองค์กรในด้านการเรียนรู้ (11-77 คะแนน)	11.00-33.00	33.01-55.00	55.01-77.00
ด้านการสนับสนุนจากสังคม (10-70 คะแนน)	10.00-30.00	30.01-50.00	50.01-70.00
ด้านความเป็นเอกสิทธิ์ (7-49 คะแนน)	7.00-21.00	21.01-35.00	35.01-49.00
ด้านความหลากหลาย (4-28คะแนน)	4.00-12.00	12.01-20.00	20.01-28.00
ด้านวิธีการนิเทศ (7-49 คะแนน)	7.00-21.00	21.01-35.00	35.01-49.00
ด้านมุมมองด้านวิชาชีพ (4-28 คะแนน)	4.00-12.00	12.01-20.00	20.01-28.00
ด้านการเปลี่ยนแปลง (6-42 คะแนน)	6.00-18.00	18.01-30.00	30.01-42.00
โดยรวม (49-343 คะแนน)	49.00-147.00	147.01-245.00	245.01-343.00

ข. คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทางคลินิกของพยาบาลประจำการ เพื่อให้พยาบาลประจำการ ได้เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม จำนวน 2 ข้อ (ภาคผนวก ฉ)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงของเนื้อหา (content validity) การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ขออนุญาตใช้แบบสอบถามสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทางคลินิกในการพัฒนาวิชาชีพ ของ ฮาร์ท และ โรเท็ม (Hart & Rotem, 1995) มาดัดแปลง และหาความตรงตามเนื้อหา (content validity index) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ จำนวน 1 ท่าน และพยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาวิชาชีพ ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ จำนวน 2 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา และความชัดเจนของเนื้อหา พร้อมทั้งนำมาหาค่าความตรงของเนื้อหาได้เท่ากับ 0.97 จากนั้นผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปทดสอบความเชื่อมั่นต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) ผู้ศึกษาทำการหาความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานมาไม่น้อยกว่า 1 ปี และไม่ใช่ผู้บริหาร โรงพยาบาลศูนย์

ลำปาง จำนวน 20 คน และนำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยรวม เท่ากับ 0.87 ส่วนรายด้าน คือ ด้านการสนับสนุนขององค์กรในด้านการเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนทางสังคม ด้านความเป็นเอกสิทธิ์ ด้านความหลากหลาย ด้านวิธีการนิเทศ ด้านมุมมองในความก้าวหน้าในวิชาชีพ และด้านการเปลี่ยนแปลง ได้เท่ากับ 0.59, 0.62, 0.31, 0.30, 0.69, 0.61 และ 0.40 ตามลำดับ โดยค่าที่ยอมรับได้ในแต่ละข้อคำถามรายด้านของแบบสอบถามทั้งหมด $p > .02$ (Streiner & Norman อ้างใน ประกาย จิโรจน์กุล, 2548)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาได้พิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยผู้ศึกษาได้ทำหนังสือชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา การรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือจากพยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงให้ทราบว่า การเข้าร่วมในการศึกษานี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิจะตอบหรือไม่ตอบแบบสอบถาม และสามารถถอนจากการศึกษานี้ได้โดยไม่ต้องอธิบายเหตุผลให้ผู้ศึกษาทราบ การนำเสนอข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการศึกษานี้จะถือเป็นความลับ และจะนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวมและนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือผ่านประธานกรรมการบริหารหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล แผน ข คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำศึกษา และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เมื่อได้รับการอนุมัติให้รวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงรายละเอียดและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
3. ผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยพิเศษ หัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์ หัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ หัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยสูติศาสตร์และนรีเวช หัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์ หัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วย

ออร์โธปิดิกส์ และหัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยทั่วไป เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตแจกแบบสอบถามแก่พยาบาลประจำการในแต่ละหอผู้ป่วย โดยผู้ศึกษาขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง และชี้แจงรายละเอียดในการตอบแบบสอบถามแล้วส่งแบบสอบถามคืนภายใน 2 สัปดาห์ โดยส่งคืนที่สำนักงานของงานการพยาบาล ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

4. ผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามทุกฉบับ ซึ่งได้รับการตอบกลับ จำนวน 271 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.20 และข้อมูลมีความครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 269 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.50

5. ผู้ศึกษานำข้อมูลในแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทางคลินิกของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ วิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน